

ŽIVAN M. NINKOVIĆ

6.

VOJVOĐANSKA

RATNA PROŠLOST NAŠIH NARODA
KNJIGA STO PEDESET PRVA

MONOGRAFIJE
JEDINICA NOV I PO JUGOSLAVIJE
KNJIGA DVADESET DEVETA

UREĐIVAČKI ODBOR

General-pukovnik MIRKO JOVANOVIĆ, general-potpukovnik JOCO TARABIC, general-potpukovnik VELJKO MILADINOVIC, general-major FA-BIJAN TRGO, general-major METODIJE KOTEVSKI, pukovnik VIKTOR KUCAN, pukovnik MISO LEKOVIC, pukovnik AHMET DONLAGIC, pukovnik RADOMIR PETKOVIC — glavni urednik

UREDNIK
pukovnik RADOVAN PANIC

VOJNOIZDAVAČKI ZAVOD

ŽIVAN M. NINKOVIĆ

ŠESTA VOJVOĐANSKA
UDARNA BRIGADA

BEOGRAD, 1973.

Monografija se izdaje u zajednici sa INSTITUTOM ZA IZUCA
VANJE ISTORIJE VOJVODINE i finansijsku pomoć POKRA
JINSKE ZAJEDNICE ZA NAUČNI RAD S A P

Prve oslobodilačke puške u Sremu zapraštale su 1941. godine. Ispalili su ih borci Fruškogorskog i Podunavskog odreda i članovi mesnih desetina na Fruskoj gori, u Podunavlju, u Bosutskim šumama i u centralnom i donjem Sremu kao i borci udarnih i diverzantskih grupa u Zemunu. Ispalili su ih i Sremci koji su se našli u partizanskim odredima u istočnoj Bosni, u Mačvi i oko Beograda.

Ustanak u Sremu dobio je opštenarodni karakter u 1942. godini. Od tada pa sve do oslobođenja narodnooslobodilački pokret i oružana borba naroda i narodnosti se neprekidno razvijala u svim pravcima. Zato se s pravom može reći da je to bila prelomna godina. Srem je postao ne samo snažno i neugasivo žarište oslobodilačke borbe u Vojvodini nego i u Jugoslaviji.

U ovom kraju naše zemlje KPJ je organizovala tu veliku borbu i objedinila sve težnje naroda. Partijske organizacije i rukovodstva su razvili snažnu političku i vojnu organizaciju narodnooslobodilačkog pokreta i ostvarili čvrsto moralno-političko jedinstvo koje se ogledalo u spremnosti naroda da u borbi protiv okupatora i kvislinga, za slobodu i sretniju budućnost, ulože svu svoju imovinu, i živote. Upravo, jedinstvo naroda i narodnosti Srema čini onu snagu, kamen granit, o koju su se lomile mnoge ofanzivne operacije neprijatelja protiv sremskih jedinica (»velika ofanziva« — avgusta 1942, ofanziva 1. kozačke konjičke i 173. nemačke divizije i policijskih jedinica Kamerhofer — ujesen 1943, ofanziva nemačko-ustaških jedinica u operaciji »žitni cvet« — uleto 1944. godine i mnoge druge lokalne ofanzive) i razne njegove racije protiv stanovništva: masovna streljanja, pljačke narodne imovine i paljevine sela. Gotovo čitav narod Srema — malo i veliko,

muško i žensko — bio je udružen u borbi protiv neprijatelja svih vrsta.

Politika KPJ u narodnooslobodilačkoj borbi i ciljevi te borbe su se ovde poistovetili sa težnjama naroda i narodnosti. Za te ciljeve, za nacionalno i socijalno oslobođenje, borilo se krajem 1943. godine oko 1.400 komunista, preko 300 kandidata, oko 3.000 članova SKOJ-a, oko 15.000 boraca u jedinicama NOV i POJ, oko 10.000 članova USAOJ, oko 20.000 članica AFŽ, dok je desetine i desetine hiljada Sremaca radilo aktivno u političkim i vojnim organizacijama narodnooslobodilačkog pokreta. Svi su oni bili spremni da za te ciljeve stanu ili su već bili stavljeni pred otkočeni revolver, pušku i mitraljez, (mnogi su bačeni u bunar, u Dunav i Savu) a da ipak neprijatelju ne kažu ništa o sebi, o NOP-u i partizanima. Među streljanim u Tomičevoj, Tomljenovićevoj i drugim brojnim i masovnim neprijateljskim racijama bilo je Sremaca svih naroda i narodnosti, svih slojeva i uzrasta, koji su prkosno umirali sa poklicima Komunističkoj partiji i drugu Titu.

U toku 1943. godine ostvareni su krupni rezultati i u razvoju jedinica NOV i PO. Iz malih partizanskih odreda i četa (Fruškogorski, Podunavski i Posavski NOP odred i Bosutska četa), brojnih mesnih desetina, kasnije samostalnih četa i bataljona i udarnih i diverzantskih grupa i uz stalan i masovan priliv novih boraca, do kraja 1943. godine stvoreno je pet vojvođanskih brigada i formirana 16. vojvođanska divizija. Te brigade (1, 2, 3, 4. i 5. vojvođanska brigada) sastavljene uglavnom od boraca iz Srema stalno su ratovala u istočnoj Bosni i u drugim krajevima van Vojvodine. Zbog toga se, na početku 1944. godine, ukazala potreba da se u Sremu formira i 6. vojvođanska udarna brigada. Iako je marta 1944. pripala 36. vojvođanskoj diviziji, 6. brigada je ostala i dejstvovala u Sremu sve do 9. oktobra te godine. Tada je kod sela Mrđenovca prešla Savu i ušla u sastav svoje 36. divizije, nastavljajući slavnim putevima te divizije sve do Dravograda.

Šesta vojvođanska brigada je najduže, gotovo devet meseci, živela i ratovala u Sremu, neraskidivo se vezujući u svom opstanku (ljudskom i materijalnom popunom) za svako selo Srema, zbog čega se i može reći da je ona, u pravom smislu reći, »Sremska brigada«. Ona dejstvuje na

čitavoj teritoriji Srema — napada neprijateljske posade i kolone i izvodi diverzantske akcije na komv.nikacijama — daje tri bataljona iz svog sastava za popunu 5, 7. i 12. vojvođanske brigade, ali i znatan broj iskusnih i prekaljenih boraca i rukovodilaca za nove brigade i odrede u Sremu, Banatu i Bačkoj.

Svojim akcijama u Sremu — odlučnim, iznenadnim i upornim napadima (Morovič, Solnik, Calma, Kuzmin, Mandeloška pustara, Grabovci), vesto postavljenim zasedama (Studva, Galovački kanal, Laćarak), neprekidnim manevrima i brzom koncentracijom i dekoncentracijom snaga, zabacivanjem u pozadinu i udarom s leđa i u bokove neprijatelja (ofanziva »žitni cvet«) — 6. brigada je zajedno sa odredima, jedno vreme sa 4. i 7. brigadom, vezala znatne nemačke i kvislinške snage i time dala značajan doprinos i naporima 1. proleterskog i 12. udarnog korpusa i Operativne grupe divizija u njihovom prodoru u Srbiju i prema Beogradu.

Sve se to iz ove knjige Zivana Ninkovića pregledno vidi: od prvih akcija brigade na posade Vrbanje i Soljana, pa sve do njenog učešća u završnim operacijama 3. armije kod Dravograda. Autor je iz bogate i raznovrsne dokumentacije u Vojnoistorijskom institutu, Arhivu PK SKS za Vojvodinu, Institutu radničkog pokreta Srbije i Jugoslavije i brojnih sećanja i konsultacija učesnika NOP u Sremu i boraca brigade izveo sve one bitne i prelomne momente o životu i ratnom putu 6. brigade. On nije ispustio, uz akcije brigade, da nam iznese i one važne detalje o radu Partije i SKOJ-a, o političkoj i kulturno-prosvetnoj aktivnosti u brigadi i u narodu, o delatnostima rodova i službi, o atmosferi i likovima boraca i rukovodilaca, povezujući sve to sa širim regionima i napore jedne sremske brigade sa naporima čitave NOV i POJ. Zato ova knjiga ima i širi značaj, ne samo za Srem i Vojvodinu nego i za Jugoslaviju, jer obrađuje i analizira dejstvo i život jedne brigade na ravničastom, otkrivenom, komunikacijama i vodenim putevima ispresecanom zemljištu, na spoju točkova dve velike reke, na otvorenim i važnim saobraćajnicama između Balkana i Evrope i na mostu vekovnih ratnih bura i ljudskih migracija.

ŽARKO ATANACKOVIC